

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 598/2012-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. decembra 2012 prerokoval podanie JUDr. Štefana Harabina, predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. KP 4/2012-53 z 8. októbra 2012 doplnené 18. októbra 2012, označené ako „*námietka predpojatosti*“ proti sudcom JUDr. Ladislavovi Oroszovi, JUDr. Ľudmile Gajdošíkovej a JUDr. Jánovi Lubymu vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2433/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Orosz, Ľudmila Gajdošíková a Ján Luby **n i e s ú v y l ú č e n í** z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2433/2012.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 22. októbra 2012 doručené a 24. októbra 2012 doplnené podanie JUDr. Štefana Harabina, predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“), č. KP 4/2012-53 z 8. októbra 2012 označené ako „*námietka predpojatosti*“ proti sudcom JUDr. Ladislavovi

Oroszovi, JUDr. Ľudmile Gajdošíkovej a JUDr. Jánovi Lubymu vo veci sťažnosti JUDr. M. P., správcu konkurznej podstaty úpadcu A. P. (ďalej aj „sťažovateľ“), proti Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 2433/2012. Sťažovateľ v tomto konaní namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžr 145/2011 zo 16. novembra 2011.

2. V bode 1 označené podanie navrhovateľa bolo na hlavičkovom papieri predsedu najvyššieho súdu a navrhovateľ bol podpísaný (i) jeho zástupcom („vz.“), ktorý nebol čitateľný (v podaní z 8. októbra 2012) a (ii) samotným navrhovateľom (v doplnení podania z 18. októbra 2012).

3. Námietku predpojatosti voči sudcovi ústavného súdu Ladislavovi Oroszovi navrhovateľ v podstatnom odôvodnil tým, že *«sa vecne prostredníctvom médií opakovane negatívne vyjadril k odbornosti a kvalifikovanosti JUDr. Štefana Harabina, najmä v súvislosti s legitimitou zastávania funkcie predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Z mnohých jeho vyjadrení je možno uviesť napríklad správu vydanú S. 15. októbra 2000 Ladislav Orosz uviedol, že „spôsob konania predsedu NS SR Harabina je podľa neho taký, že by bolo v záujme autority sudcovského stavu, aby ho vo funkcii nahradil niekto iný“. V ďalšej správe SITA uviedol: „Harabin mieša jablká s hruškami, a to nielen v podaní na ÚS SR, ale aj pri písaní svojich výhrad osobitnému úradníkovi OSN P. C. Harabina možno odvolať aj podľa platného právneho stavu a bude to aj v súlade s Ústavou SR, zdôraznil Orosz.“*

Okrem odborných schopností predsedu Najvyššieho súdu SR spochybnil JUDr. Ladislav Orosz aj jeho osobnostné kvality. V rozhovore pre denník S. 6. novembra 2002 uviedol: „Ja som už počas svojho pôsobenia v ústavnej funkcii poukázal na to, že na čele Najvyššieho súdu by bola vhodnejšia iná osoba, než je Štefan Harabin. K tomuto názoru som dospel na základe činnosti ústavnoprávneho výboru, keď sme veľmi často prichádzali do styku s pánom Harabinom.

Niektoré črty jeho osobnosti spôsobujú problémy pri riadení takej závažnej ústavnej inštitúcie, akou je Najvyšší súd, a vyslovil aj mnoho pochybných právnych názorov, čo, samozrejme, nie je dôvod na jeho odvolanie z funkcie. Pri výkone tejto funkcie však treba mať určité osobnostné predpoklady a tieto podľa mňa pán Harabin nespĺňa...“». V ďalšom poukazoval na podľa jeho názoru nepreukázaný nátlak na osobu Ladislava Orosza v súvislosti s rozhodovaním o veci sp. zn. PL. ÚS 17/08.

4. Námietku predpojatosti voči sudkyni ústavného súdu Ľudmile Gajdošíkovej navrhovateľ v podstatnom odôvodnil tým, že „v súvislosti s rozhodovaním o ústavnosti voľby predsedu Najvyššieho súdu SR sa ako členka senátu bez využitia opozitného vóta vyjadrovala aj k odborným schopnostiam JUDr. Štefana Harabina pri vedení voľby Súdnu radou Slovenskej republiky. Bola členkou senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vydal rozhodnutie č. II. ÚS 5/03. V ňom sa na viacerých miestach spochybňuje odbornosť a kvalifikovanosť terajšieho predsedu Najvyššieho súdu SR. Z toho vyplýva dôvodná obava, že JUDr. Ľudmila Gajdošíková má rovnako ako JUDr. Ladislav Orosz vytvorené vnútorné presvedčenie o nedostatočných odborných schopnostiach a morálnych hodnotách predsedu Najvyššieho súdu SR JUDr. Štefana Harabina... Dá sa dôvodne očakávať, že na svojich odmietavých názoroch a postojoch potrvá a bude rovnako negatívne pristupovať k hodnoteniu osoby JUDr. Štefana Harabina aj pri prerokovaní sťažnosti JUDr. M. P...“.

5. Námietku predpojatosti voči sudcovi ústavného súdu Jánovi Lubymu navrhovateľ v podstatnom odôvodnil tým, že vzhľadom na kolegiálnu previazanosť s ostatnými členmi IV. senátu ústavného súdu „možno mať pochybnosť aj o nezáujatosti sudcu JUDr. Jána Lubyho. Tento sudca sa bežne, minimálne v rámci plnenia pracovných povinností stýka s oboma označenými sudcami senátu, vníma ich postoje k subjektom zúčastneným v konaní, teda aj k mojej osobe, a je ich postojmi ovplyvňovaný. Daný vzťah už nemožno považovať za neutrálny, či spoločenský, keď jeho povaha sama osebe vzbudzuje pochybnosti o sudcovskej nezávislosti a nestrannosti...“.

6. Navrhovateľ uzavrel, že „*Negatívny (nepriateľský) vzťah sudcov štvrtého senátu voči osobe JUDr. Štefana Harabina existuje nielen ako k fyzickej osobe, ale aj ako k predsedovi Najvyššieho súdu SR – teda k štatutárnemu zástupcovi účastníka konania...*“. Poukázal tiež na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 352/2010, v rámci ktorého bol sudca Ladislav Orosz vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom na ústavnom súde pod sp. zn. IV. ÚS 345/09 (v označenej veci JUDr. Štefan Harabin vystupoval ako účastník ústavným súdom preskúmaného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Nc 29/2008 z 8. októbra 2008, pozn.).

7. Vec bola v súlade s rozvrhom práce ústavného súdu na rok 2012 (ďalej len „rozvrh práce“) predsedníčkou ústavného súdu pridelená na prerokovanie a rozhodnutie prvému senátu ústavného súdu.

8. Podľa § 27 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sudca je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nepredpojatosti.

9. Podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde účastník konania môže vyhlásiť, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli do začiatku ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť najneskôr na začiatku ústneho pojednávania. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli v priebehu prvého ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť bez zbytočného odkladu. Na neskoršie vyhlásenie o odmietnutí sudcu pre predpojatosť sa neprihliada a ústavný súd už o ňom nerozhoduje. Podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu pre predpojatosť rozhodne iný senát; odmietnutý člen senátu nehlasuje. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho.

10. Podľa čl. IV bodu 1 rozvrhu práce o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhoduje prvý senát, ak ide o sudcov štvrtého senátu.

11. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že existenciu nestrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkovi postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 158/08).

12. Sudca ústavného súdu Ladislav Orosz k námietke zaujatosti podanej navrhovateľom v podstatnom uviedol:

«Predseda najvyššieho súdu formuluje v označených prípadoch dve relatívne samostatné námietky proti mojej osobe, ktoré majú zakladať moju predpojatosť pri rozhodovaní veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2433/2012. Prvá námietka... je formulovaná v zásade identicky, resp. porovnateľným spôsobom ako všetky ďalšie ním dosiaľ vznesené námietky predpojatosti proti mojej osobe (napr. vo veciach vedených pod sp. zn. IV. ÚS 75/09, sp. zn. II. ÚS 340/09, sp. zn. IV. ÚS 345/09, sp. zn. IV. ÚS 479/2011, sp. zn. PL. ÚS 92/2011, sp. zn. PL. ÚS 93/2011, sp. zn. Rvp 264/2011 sp. zn. Rvp 449/2011, sp. zn. Rvp 833/2011, sp. zn. Rvp 1607/2011, sp. zn. Rvp 3307/2011, sp. zn. Rvp 4053/2011, sp. zn. IV. ÚS 85/2012, sp. zn. IV. ÚS 138/2012, sp. zn. Rvp 2069/2012, sp. zn. Rvp 3869/2012, sp. zn. Rvp 4915/2012, sp. zn. IV. ÚS 341/2012, sp. zn. IV. ÚS 344/2012, sp. zn. Rvp 6574/2012, sp. zn. 11175/2012, sp. zn. Rvp 264/2012); jej podstata spočíva v tvrdení, že som sa v minulosti (ako poslanec Národnej rady Slovenskej republiky) viackrát negatívne vyjadroval prostredníctvom médií k jeho

odbornosti a osobnostným kvalitám, čo zakladá jeho obavy z toho, že aj v konaní vedenom pod sp. zn. Rvp 2433/2012 budem k jeho osobe, resp. najvyššiemu súdu, ktorý ako štatutárny orgán zastupuje, pristupovať negatívne. Vo všetkých uvedených veciach som na ním uplatnené námietky predpojatosti reagoval svojimi vyjadreniami, na ktoré v podrobnostiach v záujme hospodárnosti odkazujem aj v tomto prípade a na tomto základe konštatujem, že prvú z námietok vznesených predsedom najvyššieho súdu proti mojej osobe považujem za nedôvodnú.

Prípís doručený ústavnému súdu 24. októbra 2012 obsahuje aj druhú námietku, prostredníctvom ktorej predseda najvyššieho súdu argumentuje, že moju nestrannosť spochybňuje aj podľa jeho tvrdenia mnou vymyslený nátlak na moju osobu prostredníctvom „narkotického“ útoku na moju manželku, pričom v tejto súvislosti poukazuje na uznesenie... polície v K... zo 14. júna 2011, ktorým bolo zastavené trestné stíhanie pre trestný čin obmedzovania osobnej slobody mojej manželky, s odôvodnením, že predmetný skutok sa nestal. V nadväznosti na túto skutočnosť predseda najvyššieho súdu v označenom prípise svoju argumentáciu uzatvára konštatovaním, podľa ktorého «Sudca, ktorý si vymýšľa, verejne klame a zavádza, sudca, ktorý svojím konaním poškodzuje vážnosť a dôveru k Ústavnému súdu a ohrozuje dôstojnosť funkcie sudcu Ústavného súdu, sudca, ktorý navyše verejne „nepriamo“ naznačuje svoj postoj k prejednávanej veci, je sudcom predpojatým, a nie sudcom nezávislým a nestranným.».

V súvislosti s citovaným konštatujem, že predseda najvyššieho súdu sa... uchýlil k hrubým invektívam voči mojej osobe, ktoré nemajú žiadny reálny základ... Obmedzím sa len na konštatovanie, že predseda najvyššieho súdu mi svojou argumentáciou v podstate odopiera právo vytvoriť si vlastný úsudok o skutočnostiach, ktoré sa traumatizujúcim spôsobom dotkli mojej manželky, a tým nepochybne aj mojej osoby... V tejto súvislosti považujem za potrebné zdôrazniť, že aj sudcovi ústavného súdu Ústava Slovenskej republiky garantuje prostredníctvom čl. 24 ods. 1... právo vytvoriť si úsudok o skutočnostiach, ktoré sa dotýkajú jeho osoby, ako aj jeho najbližších. Vzhľadom na uvedené obe námietky vznesené predsedom najvyššieho súdu považujem za nedôvodné a konštatujem, že som vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 2433/2012 pripravený rozhodovať objektívne a nestranne...».

13. Sudkyňa ústavného súdu Ľudmila Gajdošíková k námietke vznesenej navrhovateľom (pozri bod 4) uviedla, že „*Ide o opakované uplatňovanie rovnakého dôvodu predpojatosti vznesené JUDr. Štefanom Harabinom voči mojej osobe.*

Nazdávam sa, tak ako som sa už k mnohým obdobným námietkam JUDr. Štefana Harabina o mojej predpojatosti voči jeho osobe opakovane v iných veciach vyjadrila, že takto formulovaná námietka predpojatosti nemá opodstatnenosť.

V rozhodnutí označenom predsedom najvyššieho súdu sa žiadne hodnotenie jeho odborných schopností a morálnych hodnôt, na ktoré poukazuje, nenachádza. Toto rozhodnutie ústavného súdu je verejne prístupné a každý sa o tom môže presvedčiť.

Osobne som sa k odborným kvalitám a morálnym hodnotám predsedu najvyššieho súdu nikdy nevyjadrovala a neviem, z akého zdroja získal tieto informácie a použil ich ako argument mojej predpojatosti voči jeho osobe.

Rovnako neviem, z akého zdroja získal predseda najvyššieho súdu v súvislosti s rozhodnutím sp. zn. II. ÚS 5/03 informácie o výsledku tajného hlasovania jednotlivých členov senátu, pretože na hlasovaní senátu sa zúčastňujú len jeho členovia a zapisovateľka a výsledky hlasovania sú uložené v zapečatenej obálke.

Je nepochopiteľné, prečo chápe predseda najvyššieho súdu využitie separátneho vóta... a jeho zverejnenie ako moju povinnosť, a nie ako právo... a jeho nevyužitie používa ako argument mojej predpojatosti voči nemu.

Vzhľadom na to, že mám vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 2433/2012 ako členka IV. senátu rozhodovať, oznamujem, že námietku predpojatosti uplatnenú predsedom najvyššieho súdu považujem za nedôvodnú a oznamujem, že som spôsobilá a pripravená rozhodovať v predmetnej veci objektívne a nezáujato.“

14. Sudca ústavného súdu Ján Luby k námietke vznesenej navrhovateľom vo svojom vyjadrení uviedol: «*Nie sú mi známe žiadne dôvody..., pre ktoré by mohli vzniknúť pochybnosti o mojej nepredpojatosti (nemám žiadny vzťah k predmetnej veci, jej účastníkom, ani k ich zástupcom), a preto sa necítim sa byť predpojatý vo veci a rozhodovať o nej.*

K vzneseným námietkam v časti smerujúcej voči mne uvádzam, že JUDr. Štefanom Harabinom namietaný pracovný kolegiálny vzťah... s ostatnými členmi senátu IV. ÚS ani

tvrdené „vnímanie ich postojov k subjektom zúčastneným v konaní“ založené na jeho domnienkach, a rovnako tak ani ďalšie predsedom najvyššieho súdu uvádzané skutočnosti nemôžu podľa môjho názoru predstavovať relevantné dôvody na moje vylúčenie z výkonu sudcovskej funkcie v predmetnej veci a nemožno z nich vyvodit', že by boli spôsobilé mať vplyv na moje nestranné rozhodovanie.»

15. Hoci sa úprava vylúčenia sudcu v základných rysoch zhoduje s úpravou obsiahnutou v iných procesných predpisoch, v jednotlivých typoch konania pred ústavným súdom však môžu nastať situácie, na ktoré nemožno celkom mechanicky aplikovať poňatie nestrannosti a nepredpojatosti, tak ako je uplatňované (i) v konaniach, ktorých predmetom je ochrana individuálnych subjektívnych práv (tak to je napr. pri abstraktnej kontrole právnych noriem), alebo (ii) v konaniach, kde je postavenie účastníka konania (jeho zástupcu) iné ako v klasickej procesnej schéme účasti (pozri napr. § 21 ods. 1, 3 a 4, § 49 a § 51 zákona o ústavnom súde).

16. V okolnostiach danej veci sťažnosť sťažovateľa smeruje proti rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžr 145/2011 zo 16. novembra 2011. Uvedenú vec v rámci odvolacieho konania prerokoval a o nej rozhodol z konkrétnych sudcov zložený odvolací senát najvyššieho súdu zložený z predsedníčky senátu JUDr. Z. Ď. a členov senátu JUDr. J. H., PhD., a JUDr. M. M. Predmetom rozhodovacej činnosti tohto odvolacieho senátu najvyššieho súdu bolo preskúmanie odvolania podaného sťažovateľom – správcom konkurznej podstaty úpadcu A. P. Navrhovateľ v predmetnom spore nevystupoval ani ako člen senátu, ani ako účastník a ani ako zúčastnená osoba.

17. Z tohto pohľadu je potrebné vnímať aj oprávnenie „zástupcu účastníka“ (pozri bod 8 a 9) podať námietku predpojatosti voči vec prerokúvajúcim sudcom ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 2433/2012, najmä pokiaľ ide o dôvody uvádzané v tejto námietke. Postavenie navrhovateľa v konaní pred ústavným súdom vedenom pod sp. zn. Rvp 2433/2012, iba ktorého osoby sa ním namietané skutočnosti dotýkajú (pozri body 3, 4 a 5), je *prima facie* iné/slabšie, ako je postavenie vec prerokúvajúceho odvolacieho senátu (o ktorého vec v skutočnosti ide) alebo ako je postavenie priamych účastníkov konania

pred všeobecným súdom (t. j. žalobcu a žalovaného), resp. ako je postavenie inej zúčastnenej osoby (napr. vedľajší účastník). Za takejto situácie spravidla nemôže obstať námietka predpojatosti vznesená predsedom najvyššieho súdu (prípadne jeho zástupcom), ktorá sa týka výlučne vzťahu namietaných sudcov ústavného súdu k osobe navrhovateľa. Osoba navrhovateľa totiž nie je/nebola účastníkom pôvodného konania ani inak zúčastnenou osobou v tomto súdnom konaní a ani nebola členom odvolacieho senátu, ktorý o veci rozhodoval, pričom zároveň nepoukázal na také právne významné okolnosti, ktoré by potencionálne mohli nejakým spôsobom súvisieť s predpojatosťou sudcov Ladislava Orosza, Ľudmily Gajdošíkovej a Jána Lubyho (členov IV. senátu) vo veci ústavného prieskumu rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžr 145/2011 zo 16. novembra 2011.

18. Po preskúmaní podnetu navrhovateľa prvý senát ústavného súdu nezistil také skutočnosti, ktoré by podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde viedli k vylúčeniu uvedených sudcov z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 2433/2012. Ústavný súd takto už rozhodol aj v iných prípadoch a nepripustil námietky navrhovateľa podobného charakteru (napr. III. ÚS 30/2012, I. ÚS 138/2012). Výrokom svojho rozhodnutia preto vyslovil, že sudcovia ústavného súdu Ladislav Orosz, Ľudmila Gajdošíková a Ján Luby nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2433/2012.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2012